

УДК 339.564:336.77:330.131.7

Черненко Наталя Олександрівна*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародної економіки
Національний технічний університет
України**«Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського»*

ORCID: 0000-0002-7424-7829

Небісь Віталій Полікарпович*аспірант**ДНУ «Академія фінансового управління»*

ORCID: 0009-0007-0953-9837

<https://doi.org/10.25313/3083-7782-2026-5-97>

РИЗИКИ ТА ОБМЕЖЕННЯ ФІНАНСУВАННЯ ЕКСПОРТУ У СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ РИНКІВ

Анотація. Вступ. Трансформація міжнародних ринків під впливом геополітичної нестабільності, макроекономічних коливань, цифровізації міжнародної торгівлі, змін у глобальних ланцюгах постачання та посилення регуляторних вимог формує нові ризики й обмеження фінансування експорту. Це впливає на доступність фінансових ресурсів, умови їх залучення та ефективність експортної діяльності, що зумовлює необхідність удосконалення теоретико-методичних підходів до комплексного оцінювання ризиків, їх взаємозв'язків і впливу на джерела фінансування. Мета. Розробити Концептуальну модель архітектури ризиків фінансування експорту (КАРФЕ) як теоретико-методичну основу комплексного оцінювання ризиків і обмежень, удосконалити матрицю взаємозв'язку «ризик – джерела фінансування експорту», сформувати карту ризиків та обґрунтувати напрями підвищення стійкості системи. Матеріали і методи. Дослідження базується на працях з міжнародних фінансів, ризик-менеджменту та міжнародної торгівлі. Використано системний, структурно-логічний, порівняльний, аналітичний, графічний методи, метод наукового узагальнення та концептуальне моделювання. Запропонований підхід інтегрує архітектури ризиків і обмежень, матрицю взаємозв'язку «ризик – джерела фінансування експорту», методичне оцінювання, карту ризиків і механізм формування управлінських рішень. Результати. Розроблено модель КАРФЕ, яка розглядає фінансування експорту як багаторівневу систему взаємопов'язаних ризиків і обмежень. Запропоновано семирівневу архітектуру, що охоплює чинники трансформації міжнародного економічного середовища, архітектури ризиків і обмежень, матрицю взаємозв'язку ризиків із джерелами фінансування, методичне оцінювання, карту ризиків і систему формування управлінських рішень. Удосконалено методичний підхід на основі інтегрального індексу ризиків та індексу доступності фінансування, які дають змогу комплексно оцінювати рівень ризиковості, критичність окремих ризиків і доступність фінансових ресурсів для експортерів. Запропоновано практичні напрями підвищення стійкості системи фінансування експорту в умовах сучасних глобальних викликів. Перспективи. Подальші дослідження доцільно зосередити на розробленні методики кількісного визначення інтегрального індексу ризиків та індексу доступності фінансування, формуванні системи показників для їх емпіричної оцінки, апробації моделі КАРФЕ на прикладі окремих країн, галузей, підприємств-експортерів, а також дослідженні впливу цифрових фінансових технологій, штучного інтелекту та ESG-факторів на стійкість фінансування експорту.

Ключові слова: ризики фінансування експорту, Концептуальна модель архітектури ризиків фінансування експорту (КАРФЕ), міжнародні ринки, джерела фінансування експорту, карта ризиків, управління ризиками, економіка підприємства, міжнародне підприємництво.

Постановка проблеми. Фінансування експорту є одним із ключових чинників забезпечення конкурентоспро-

Copyright © The Author(s).

This is an open access article distributed under the terms
of the Creative Commons Attribution License 4.0
(<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

можності національної економіки, оскільки визначає можливості суб'єктів господарювання щодо виходу на міжнародні ринки, диверсифікації експорту, розширення географії поставок і залучення фінансових ресурсів. Ефективність системи експортного фінансування безпосередньо впливає на зовнішньоторговельну активність держави, стійкість експортоорієнтованого бізнесу та здатність економіки адаптуватися до змін глобального середовища.

Сучасний етап розвитку міжнародної економіки характеризується трансформацією світових фінансових і товарних ринків під впливом геополітичної нестабільності, санкційної політики, фрагментації глобальних ланцюгів створення вартості, зростання волатильності валютних курсів, підвищення процентних ставок, посилення регуляторних вимог до фінансових установ, цифровізації міжнародної торгівлі та впровадження нових стандартів комплаєнсу. За цих умов механізми фінансування експортних операцій суттєво змінюються, а доступність фінансових ресурсів дедалі більше визначається не окремими видами ризиків, а комплексною взаємодією економічних, політичних, інституційних, технологічних і регуляторних чинників.

Традиційні підходи до оцінювання ризиків фінансування експорту переважно ґрунтуються на аналізі кредитного, валютного, процентного та країнового ризиків як окремих категорій. Проте практика міжнародної торгівлі свідчить, що вони утворюють взаємопов'язану систему, у межах якої реалізація одного ризику здатна спричинити виникнення або посилення інших. Так, геополітичні конфлікти зумовлюють запровадження санкційних обмежень, що ускладнює міжнародні розрахунки, підвищує кредитні ризики, збільшує вартість фінансування та знижує доступність банківських фінансових інструментів для експортерів. Водночас цифровізація міжнародних фінансових послуг, поряд із розширенням можливостей торговельного фінансування, породжує кіберризики, ризики цифрового шахрайства та підвищує вимоги до інформаційної безпеки й регуляторного контролю.

У таких умовах система фінансування експорту трансформується із сукупності фінансових інструментів у багаторівневу систему взаємопов'язаних ризиків і обмежень, у якій глобальні процеси, регуляторні зміни, фінансові обмеження та цифрові трансформації формують нову архітектуру прийняття фінансових рішень. Це потребує переходу від ізольованого аналізу окремих ризиків до їх комплексного оцінювання з урахуванням взаємозалежностей між різними рівнями міжнародного економічного середовища.

Попри значну кількість досліджень, присвячених окремим видам ризиків фінансування експорту, у науковій літературі відсутній цілісний концептуальний підхід, який би інтегрував архітектуру ризиків і обмежень, їх взаємозв'язок із джерелами фінансування та інструменти комплексного оцінювання. Саме це зумовлює потребу в розробленні Концептуальної моделі архітектури ризиків фінансування експорту (КАРФЕ), яка поєднує багаторівневу архітектуру ризиків і обмежень, матрицю взаємозв'язку «ризики — джерела фінансування експорту» та карту ризиків як інструмент визначення пріоритетів управління. Запропонована модель формує теоретико-методичне підґрунтя для комплексного оцінювання ризиків фінансування експорту та розроблення практичних рекомендацій щодо підвищення стійкості системи в умовах трансформації міжнародних ринків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні дослідження у сфері фінансування експорту демонструють еволюцію наукових підходів від аналізу окремих фінансових інструментів до комплексного вивчення ризиків міжнародної торгівлі. Якщо раніше основна увага приділялася експортному кредитуванню, страхуванню експортних кредитів і банківським гарантіям, то сучасні дослідження акцентують увагу на впливі геополітичної нестабільності, цифровізації фінансових послуг, регуляторних змін і глобальної економічної невизначеності на доступність торговельного фінансування. Вагомий внесок у розвиток теорії торговельного фінансування зробив М. Auboin [1], який розглядає (trade finance) «торговельне фінансування» як один із базових механізмів забезпечення міжнародної торгівлі та наголошує на негативному впливі дефіциту торговельного фінансування на розвиток експорту, особливо в країнах, що розвиваються. Подальший розвиток цих положень представлено у роботі М. Auboin, Е. Bekkers та D. de Quarti [2], де доведено взаємозалежність доступності торговельного фінансування, банківського регулювання та динаміки міжнародної торгівлі. Проблеми трансформації системи офіційно підтримуваного експортного кредитування досліджують А. Klasen та J. Vassard [3], які обґрунтовують необхідність модернізації механізмів державної підтримки експорту, інтеграції ESG-принципів і адаптації міжнародних правил до сучасних глобальних викликів. Важливий внесок у розвиток сучасних підходів до фінансування експорту здійснюють міжнародні організації. OECD [4] розглядає експортно-кредитні агентства як інструмент забезпечення економічної стійкості та наголошує на необхідності модернізації експортного кредитування з урахуванням цифровізації, екологічної трансформації та посилення регуляторних вимог. International Chamber of Commerce (ICC) [5] визначає «торговельне фінансування» основою функціонування міжнародної торгівлі та акцентує увагу на цифровізації, гармонізації міжнародних правил і вдосконаленні процедур комплаєнсу. У звіті ICC Trade Register (2024) [6] підтверджено низький рівень кредитного ризику інструментів торговельного фінансування, водночас серед основних загроз визначено регуляторні обмеження, дефіцит фінансування, санкційні ризики та зростання вартості капіталу. Комплексний аналіз страхування експортних кредитів

і політичних ризиків представлено у дослідженнях Berne Union [7], де наголошено на зростанні ролі геополітичних, кліматичних, кібернетичних і цифрових ризиків. У State of the Industry Report (2024) [8] відзначено посилення ролі експортно-кредитних агентств, поширення ESG-критеріїв та перехід до інтегрованого оцінювання фінансових, екологічних і інституційних ризиків. Експерти WTO [9] та Світового банку [10] підкреслюють системоутворюючу роль торговельного фінансування у розвитку міжнародної торгівлі та необхідність розширення доступу до фінансових ресурсів, насамперед для малих і середніх підприємств.

В українській науковій літературі питання розвитку експорту та зовнішньої торгівлі досліджує Т. Мельник [11]. У працях, виконаних спільно з М. Ковальновою [11], Ю. Туніцькою [12] та Є. Завгородньою [13], висвітлено питання інтеграції України до європейського торговельного простору, трансформації зовнішньоторговельних зв'язків в умовах війни та впливу цифровізації на міжнародну конкурентоспроможність.

Проблеми трансформації міжнародної торгівлі та глобальних виробничих мереж досліджують А. Мазаракі [14] і Г. Дугинець [14], які обґрунтовують вплив змін глобальних ланцюгів створення вартості на фінансове забезпечення експортних операцій. У праці А. Мазаракі [15] та Т. Мельник [15] розкрито вплив неопротекціонізму, торговельних воєн і державного регулювання на умови фінансування експорту.

Питання диверсифікації експорту та економічної стійкості досліджують О. Шнирков, О. Рогащ, Н. Резнікова, А. Нанавов [16], а також О. Шнирков і О. Чугаєв [17]. Автори доводять, що трансформація міжнародних економічних зв'язків, економічна інтеграція та зовнішні шоки істотно впливають на стійкість експортної діяльності та формування нових фінансових ризиків. Аналіз сучасних досліджень свідчить, що більшість наукових праць присвячена окремим видам ризиків або інструментам фінансування експорту. Водночас недостатньо дослідженими залишаються питання взаємозв'язку фінансових, політичних, регуляторних, технологічних, логістичних та ESG-ризиків, механізмів їх трансформації в обмеження доступу до фінансових ресурсів і комплексного оцінювання їхнього впливу на різні джерела фінансування експорту. Це підтверджує необхідність переходу від фрагментарного аналізу до системного дослідження архітектури ризиків фінансування експорту та обґрунтовує розроблення «Концептуальної моделі архітектури ризиків фінансування експорту (КАРФЕ)», яка інтегрує багаторівневу систему ризиків, архітектуру обмежень, матрицю взаємозв'язку «ризик — джерела фінансування експорту», методичний підхід до їх оцінювання, карту ризиків і механізм формування управлінських рішень.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є удосконалення теоретико-методичних підходів до оцінювання ризиків і обмежень фінансування експорту шляхом розроблення моделі архітектури ризиків фінансування експорту, яка забезпечує комплексне оцінювання взаємозв'язку глобальних, інституційних, фінансових, регуляторних, геополітичних і технологічних ризиків та їх впливу на доступність джерел фінансування експортної діяльності. Для досягнення мети визначено такі завдання: представити Концептуальну модель архітектури ризиків фінансування експорту (КАРФЕ); сформувати матрицю взаємозв'язку «ризик — джерела фінансування експорту» та карту ризиків як інструменти оцінювання впливу ризиків і визначення управлінських пріоритетів; обґрунтувати практичні напрями мінімізації ризиків та підвищення стійкості системи фінансування експорту.

Методи дослідження. У дослідженні використано методи наукового узагальнення, порівняльного аналізу, систематизації, структурно-логічного моделювання, графічної інтерпретації та матричний метод для оцінювання взаємозв'язку ризиків і джерел фінансування експорту. Методологічну основу становлять положення теорії міжнародної економіки, міжнародних фінансів, ризик-менеджменту та системного аналізу.

Наукова новизна дослідження полягає у розробленні Концептуальної моделі архітектури ризиків фінансування експорту (КАРФЕ), яка, на відміну від традиційних підходів, розглядає систему фінансування експорту як багаторівневу архітектуру взаємопов'язаних ризиків та інтегрує модель ризиків, матрицю їх взаємозв'язку з джерелами фінансування і карту ризиків у єдину методичну конструкцію.

Виклад основного матеріалу. Система фінансування експорту протягом останнього десятиліття зазнала суттєвих змін під впливом геополітичних, економічних і технологічних трансформацій [18; 19]. Якщо раніше доступність фінансових ресурсів переважно залежала від фінансового стану підприємства, кредитоспроможності та вартості капіталу, то на поточний час, визначальними є геополітичні процеси, регуляторні зміни, цифровізація торгівлі, трансформація глобальних ланцюгів постачання та посилення вимог до управління ризиками [20; 21].

Події 2022–2026 років, повномасштабна війна в Україні, санкційні обмеження, інфляційні процеси, зростання процентних ставок, валютна нестабільність і зміна логістичних маршрутів, суттєво змінили умови фінансування міжнародної торгівлі. У цих умовах традиційних фінансових показників недостатньо для прийняття рішень, оскільки ризики формують складну систему взаємозалежностей. Геополітичні фактори впливають на країнові та кредитні ризики, валютні коливання — на вартість експортних операцій, регуляторні вимоги — на доступність фінансових інструментів, а цифровізація створює нові можливості поряд із кіберризиками та технологічними загрозами. Отже, сучасна система фінансування експорту трансформується у багаторівневу систему взаємопов'язаних ризиків, де зміна одного чинника може спричинити

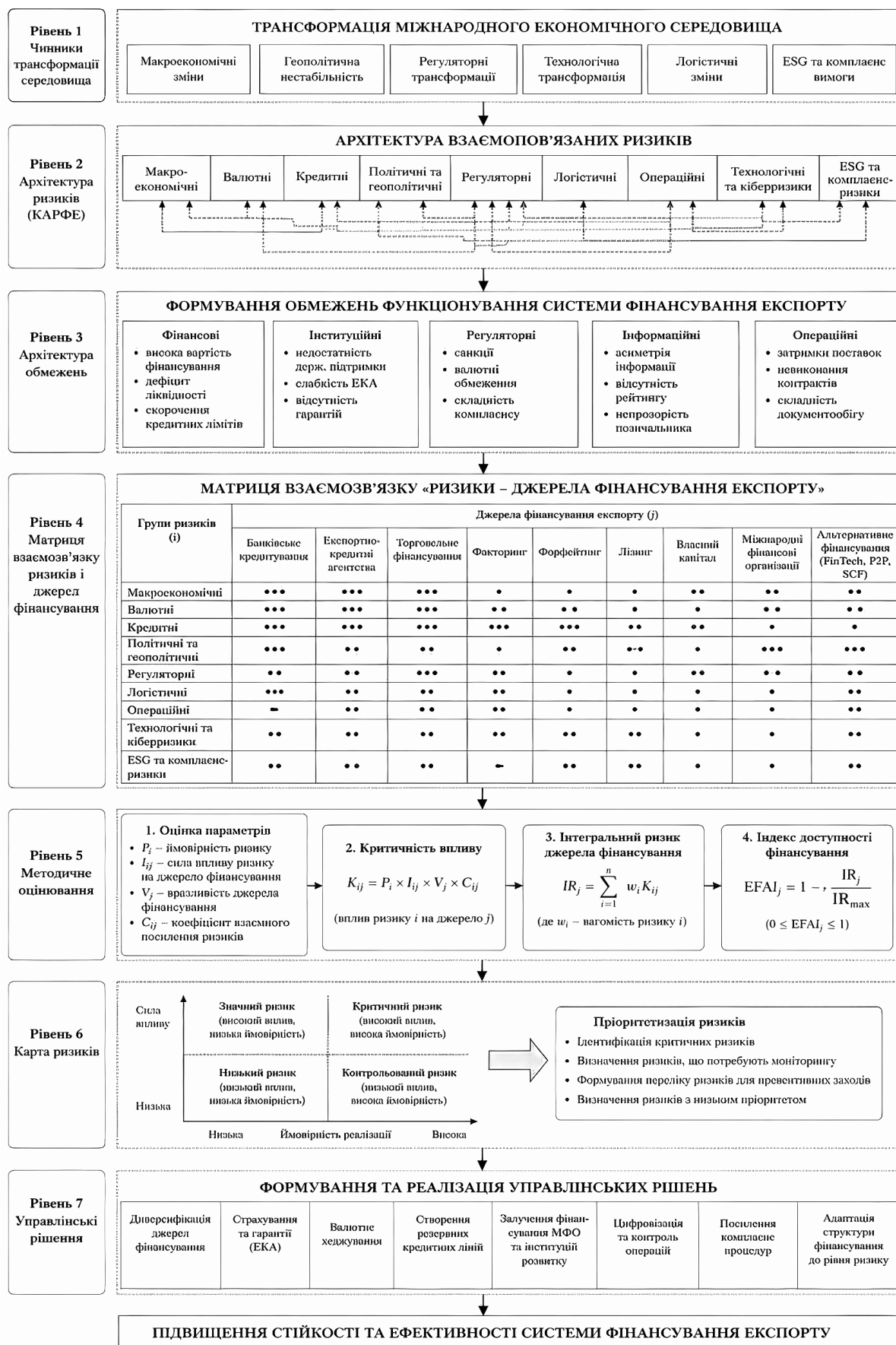

Рис. 1. Структура Концептуальної моделі архітектури ризиків фінансування експорту
Джерело: побудовано авторами

каскадний вплив на інші елементи. Традиційні підходи, що базуються переважно на аналізі окремих фінансових або кредитних ризиків, уже не забезпечують комплексного оцінювання доступності фінансових ресурсів та ефективності управління ризиками. З огляду на це запропоновано «Концептуальну модель архітектури ризиків фінансування експорту (КАРФЕ)» (рис. 1), яка розглядає ризики як взаємопов'язану багаторівневу структуру та забезпечує перехід від фрагментарного оцінювання окремих ризиків до комплексного аналізу їх взаємозв'язків, впливу на джерела фінансування і формування управлінських рішень. КАРФЕ є семирівневою моделлю оцінювання ризиків і обмежень фінансування експорту, що передбачає послідовний перехід від аналізу факторів зовнішнього середовища до визначення пріоритетних напрямів управління ризиками та підвищення стійкості системи фінансування експорту.

Як видно з (рис. 1), **перший рівень** моделі формує зовнішнє середовище функціонування системи фінансування експорту та визначає сукупність чинників, які безпосередньо або опосередковано впливають на доступність фінансових ресурсів, вартість їх залучення і рівень ризику здійснення експортної діяльності. На відміну від внутрішніх факторів, ці чинники практично не піддаються контролю з боку окремого підприємства, однак саме вони визначають параметри функціонування всієї системи міжнародного фінансування. До ключових чинників трансформації належать макроекономічні зміни, геополітична нестабільність, регуляторні трансформації, технологічний розвиток, логістичні зміни та поширення принципів сталого розвитку (ESG). Макроекономічні зміни охоплюють коливання темпів економічного зростання, інфляційні процеси, зміни процентних ставок, валютних курсів, вартості капіталу та ліквідності фінансових ринків. Саме вони визначають загальні умови доступу до фінансових ресурсів та рівень їхньої вартості. Геополітична нестабільність проявляється через військові конфлікти, міжнародні санкції, торговельні обмеження, зміну геоекономічних пріоритетів держав та посилення фрагментації світової економіки. Такі процеси підвищують рівень невизначеності міжнародної торгівлі та істотно впливають на рішення фінансових установ щодо фінансування експортних операцій. Регуляторні трансформації пов'язані зі змінами валютного, митного, податкового та банківського законодавства, посиленням вимог фінансового моніторингу, санкційного комплаєнсу, прозорості фінансових операцій та гармонізацією національного законодавства з міжнародними стандартами. Технологічна трансформація характеризується активним впровадженням цифрових фінансових сервісів, фінтех-рішень, штучного інтелекту, технологій блокчейн, електронного документообігу та цифрових платформ міжнародної торгівлі. Одночасно з новими можливостями вона формує нові виклики, пов'язані з кібербезпекою, захистом інформації та цифровою стійкістю фінансових систем. Логістичні зміни обумовлені перебудовою глобальних ланцюгів постачання, зміною транспортних маршрутів, збільшенням логістичних витрат, розвитком мультимодальних перевезень та необхідністю адаптації міжнародної торгівлі до нових економічних і політичних умов. Окремим чинником сучасної трансформації виступає поширення ESG-вимог, які дедалі активніше інтегруються у практику міжнародного фінансування. Дотримання екологічних, соціальних та управлінських стандартів стає важливою умовою отримання фінансування від міжнародних банків, інвестиційних фондів та експортно-кредитних агентств. Отже, на думку авторів цього дослідження, чинники трансформації не створюють ризики безпосередньо, але формують середовище, у якому вони виникають, взаємодіють та поширюються. Саме їхній комплексний вплив зумовлює перехід до наступного **другого рівня** — архітектури ризиків фінансування експорту. На відміну від традиційних підходів, у межах яких окремі ризики розглядаються ізольовано, у запропонованій моделі вони формують єдину взаємопов'язану систему «архітектуру» ризиків фінансування експорту. Така архітектура ґрунтується на положенні, що жоден ризик не виникає автономно. Кожен із них має власну природу, різний рівень імовірності виникнення, різну силу впливу на систему фінансування експорту та перебуває у взаємодії з іншими ризиками. У результаті формується мережа взаємозалежностей, у якій посилення одного ризику здатне спричинити виникнення або загострення інших. До структури архітектури ризиків входять макроекономічні, валютні, кредитні, політичні, регуляторні, логістичні, операційні, технологічні та ESG-ризики. Кожна із зазначених груп має власні джерела виникнення, механізми прояву та специфіку впливу на окремі джерела фінансування експорту.

Принциповою особливістю запропонованої архітектури є те, що оцінювання здійснюється не лише за окремими видами ризиків, а й з урахуванням їхнього взаємного впливу. Для кожної групи ризиків визначаються ймовірність виникнення, масштаб потенційного впливу, характер взаємозв'язків з іншими ризиками та здатність генерувати вторинні ризики. Саме такий підхід дозволяє перейти від фрагментарної оцінки окремих загроз до системного аналізу функціонування всієї системи фінансування експорту. Сформована архітектура ризиків є концептуальною основою наступного **третього рівня** моделі — архітектура обмежень фінансування експорту, що відображає практичний прояв сукупного впливу ризиків на функціонування системи фінансування експорту. На відміну від ризиків, які характеризують потенційну можливість виникнення несприятливих подій, «обмеження» є конкретними наслідками реалізації одного або декількох взаємопов'язаних ризиків, що безпосередньо впливають на доступність, вартість, умови та ефективність залучення фінансових ресурсів для експортної діяльності. Враховано, що окремий ризик не завжди призводить

до виникнення суттєвих обмежень, у більшості випадків, вони формуються внаслідок одночасної дії декількох взаємопов'язаних ризиків. Наприклад, поєднання геополітичних, валютних та регуляторних ризиків може обмежувати доступ підприємств до міжнародного кредитування, тоді як взаємодія логістичних, операційних і технологічних ризиків здатна ускладнювати використання окремих фінансових інструментів та збільшувати витрати на фінансування експортних операцій. У межах Концептуальної моделі КАРФЕ архітектура обмежень охоплює кілька взаємопов'язаних груп. **Фінансові обмеження** проявляються у зростанні вартості кредитних ресурсів, підвищенні вимог до забезпечення, скороченні строків фінансування, обмеженні доступу до окремих фінансових інструментів та збільшенні вартості страхового покриття. **Інституційно-регуляторні обмеження** пов'язані з валютним регулюванням, санкційними режимами, вимогами фінансового моніторингу, експортного контролю, комплаєнсу, податкового законодавства та міжнародних стандартів ведення бізнесу. **Організаційно-операційні обмеження** виникають через недостатній рівень розвитку внутрішніх систем управління ризиками, інформаційну асиметрію, складність підготовки фінансової документації, недостатню цифровізацію бізнес-процесів, а також обмеженість кадрових і фінансових ресурсів підприємств. **Логістичні обмеження** характеризуються зміною транспортних маршрутів, збільшенням вартості перевезень, порушенням міжнародних ланцюгів постачання, зростанням строків доставки та підвищенням невизначеності виконання експортних контрактів. **Технологічні обмеження** пов'язані з недостатнім рівнем цифрової інфраструктури, кіберризики, обмеженим використанням сучасних фінансових технологій, електронного документообігу та цифрових платформ фінансування міжнародної торгівлі. **ESG-обмеження** зумовлені необхідністю відповідності екологічним, соціальним та управлінським стандартам, які дедалі частіше виступають обов'язковою умовою отримання фінансування від міжнародних банків, інвестиційних фондів, експортно-кредитних агентств та інших фінансових інституцій. На відміну від традиційного підходу, де кожне обмеження аналізується окремо, запропонована авторами, архітектура, дозволяє розглядати їх як взаємопов'язану систему, що формується під впливом комплексу ризиків. Це дає можливість визначити, які саме групи ризиків найбільшою мірою впливають на окремі види обмежень, а також оцінити масштаби їхнього впливу на різні джерела фінансування експорту. Саме тому наступним **четвертим рівнем** реалізації Концептуальної моделі КАРФЕ є побудова матриці (рис. 2) взаємозв'язку «ризик — джерела фінансування», яка дозволяє кількісно та якісно оцінити вплив окремих груп ризиків і сформованих ними обмежень на доступність різних фінансових інструментів для суб'єктів експортної діяльності.

Як видно з (рис. 2) матриця інтегрує результати попередніх рівнів Концептуальної моделі КАРФЕ та дозволяє визначити характер взаємодії між окремими групами ризиків і джерелами фінансування

Групи ризиків	Джерела фінансування експорту								
	Банківське кредитування	Експортно-кредитні агентства	Торговельне фінансування	Факторинг	Форфейтинг	Лізінг	Власний капітал	Міжнародні фінансові організації	Альтернативне фінансування (FinTech, P2P, SCF)
Макроекономічні	• • •	• •	• •	•	•	•	•	•	•
Валютні	• • •	• •	• • •	• •	• •	•	•	• •	• •
Кредитні	• • •	• • •	• • •	• • •	• • •	• •	•	• •	• •
Політичні та геополітичні	• • •	• • •	• •	•	•	•	• •	• • •	•
Регуляторні	• •	• • •	• •	•	•	• •	•	• • •	• • •
Логістичні	•	• •	• • •	• •	•	•	•	•	• •
Операційні	• •	• •	• •	• •	• •	• •	•	•	• •
Технологічні та кіберризики	• •	•	• •	• •	•	•	•	•	• • •
ESG та комплаєнс-ризики	• •	• • •	• •	•	•	• •	•	• • •	• •

Умовні позначення рівня впливу ризику на доступність джерела фінансування:

• низький вплив • • • високий вплив

Рис. 2. Матриця впливу груп ризиків на основні джерела фінансування експорту

Джерело: побудовано авторами

експорту. Такий підхід забезпечує не лише ідентифікацію найбільш уразливих фінансових інструментів, а й створює основу для вибору найбільш стійких механізмів фінансування залежно від умов функціонування міжнародних ринків. У структурі матриці по горизонталі розміщуються основні джерела фінансування експорту, зокрема банківське кредитування, експортне кредитування, факторинг, форфейтинг, страхування експортних кредитів, фінансування за участю міжнародних фінансових організацій, лізинг, торговельне фінансування та інші фінансові інструменти. По вертикалі систематизовано основні групи ризиків, сформовані в межах архітектури ризиків КАРФЕ: макроекономічні, валютні, кредитні, політичні, регуляторні, логістичні, операційні, технологічні та ESG-ризиків. Кожна комірка матриці відображає ступінь впливу відповідної групи ризиків на конкретне джерело фінансування. Для оцінювання пропонується використовувати якісну шкалу, що включає низький, середній та високий рівні впливу, або відповідну бальну шкалу залежно від цілей аналізу. Це дозволяє адаптувати матрицю як для експертного оцінювання, так і для подальших кількісних розрахунків. Особливістю запропонованої матриці є врахування взаємозалежності ризиків. Якщо певне джерело фінансування одночасно зазнає впливу кількох взаємопов'язаних ризиків, їхній сукупний ефект може суттєво перевищувати вплив кожного ризику окремо. Практичне застосування матриці забезпечує можливість визначення найбільш уразливих джерел фінансування, виявлення критичних комбінацій ризиків, порівняння альтернативних фінансових інструментів та обґрунтування вибору оптимальної моделі фінансування залежно від умов функціонування міжнародних ринків. Крім того, результати матричного аналізу створюють інформаційну основу для формування карти ризиків, у якій кожний ризик оцінюється за ймовірністю виникнення, силою впливу та пріоритетністю управління. **П'ятий рівень** Концептуальної моделі (КАРФЕ) передбачає формування методичного підходу до комплексного оцінювання ризиків і обмежень функціонування системи фінансування експорту. Важливою складовою такого оцінювання, на думку авторів, є визначення **критичності впливу ризиків** (K_{ij}), де кожна група ризиків оцінюється за такими взаємопов'язаними характеристиками:

$$K_{ij} = P_i \cdot I_{ij} \cdot V_j \cdot C_{ij}, \quad (1)$$

де, P_i — ймовірність виникнення ризику, I_{ij} — сила впливу ризику на джерело фінансування, V_j — вразливість джерела фінансування, C_{ij} — коефіцієнт взаємного посилення ризиків, (вплив ризику i на джерело j). Під критичністю впливу пропонується розуміти інтегральну характеристику ризику, що відображає його здатність суттєво обмежувати доступ до фінансових ресурсів, впливати на ефективність використання джерел фінансування та порушувати стійкість функціонування системи фінансування експорту. Саме оцінювання критичності дає змогу визначити ризики, які потребують першочергового управлінського реагування. Для узагальнення результатів оцінювання пропонується використовувати два взаємодоповнювальні інтегральні показники, **інтегральний ризик джерела фінансування** (IR_j), який характеризує загальний рівень ризиковості системи фінансування експорту.

$$IR_j = \sum_{i=1}^n w_i \cdot K_{ij}, \quad (2)$$

де, w_i — вагомість ризику i . Формула (2) ґрунтується на агрегуванні оцінок окремих груп ризиків із урахуванням їх вагомості, взаємозалежності та критичності впливу. Використання такого індексу дозволяє здійснювати комплексне оцінювання ризикового середовища, порівнювати результати між окремими підприємствами, галузями економіки або країнами, а також аналізувати динаміку змін у часі. Другим показником є **індекс доступності фінансування експорту** ($EFAI_j$), який характеризує можливість суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності залучати фінансові ресурси в конкретних економічних умовах.

$$EFAI_j = 1 - \frac{IR_j}{IR_{\max}}, \quad (3)$$

де, $IR_{\max}$ — найвищий ризик джерела фінансування, ($0 \leq EFAI_j \leq 1$).

Формула (3) оцінює практичний результат впливу ризиків і сформованих ними обмежень на доступ до фінансових ресурсів. При його визначенні доцільно враховувати доступність окремих джерел фінансування, вартість фінансових ресурсів, строки їх залучення, вимоги до забезпечення, рівень регуляторних бар'єрів, можливість використання міжнародних фінансових інструментів та інші чинники, що визначають реальні можливості фінансування експортної діяльності.

Комплексне використання цих інтегральних індексів забезпечує можливість оцінити не лише рівень ризиковості функціонування системи фінансування експорту, а й визначити, наскільки реалізація окремих ризиків впливає на доступність фінансових ресурсів для експортерів. Це створює аналітичне підґрунтя для прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо вибору оптимальних джерел фінансування, підвищення ефективності управління ризиками та забезпечення стійкості системи фінансування експорту й формує інформаційну основу **для шостого рівня** де пропонується, будувати «карту ризиків фінан-

сування експорту». Така карта інтегрує отримані результати в єдину аналітичну систему, що дозволяє визначити ризики, які потребують першочергового реагування. Це забезпечує візуалізацію результатів комплексного оцінювання та визначення пріоритетності управління ризиками. Карта дозволяє не лише оцінити поточний стан системи, але й прогнозувати можливі зміни ризикового середовища під впливом трансформації міжнародних ринків. За результатами оцінювання всі ризики доцільно розподіляти на чотири пріоритетні групи. **До першої групи** належать ризики високої критичності, які характеризуються значною ймовірністю виникнення та суттєвим негативним впливом на систему фінансування експорту. Саме вони потребують першочергового управлінського реагування, постійного моніторингу та розроблення комплексу заходів щодо їх мінімізації. **Другу групу** формують ризики із високим потенційним впливом, але нижчою ймовірністю реалізації. Незважаючи на меншу частоту виникнення, їх реалізація може призвести до значних фінансових втрат або втрати доступу до окремих джерел фінансування, тому вони потребують постійного спостереження та розроблення превентивних заходів. **Третя група** охоплює ризики середньої критичності, вплив яких є помірним або локальним. Управління такими ризиками здійснюється в межах поточної системи ризик-менеджменту із застосуванням стандартних процедур контролю. **До четвертої групи** належать ризики низької критичності, які мають незначний вплив на систему фінансування експорту та не потребують спеціальних управлінських заходів, однак повинні залишатися у системі моніторингу з огляду на можливість зміни умов міжнародного середовища. Автори дослідження зазначають, що значення карти ризиків в рамках моделі, полягає в тому, що вона дозволяє здійснювати ранжування ризиків за рівнем їхньої критичності, визначати найбільш уразливі елементи системи фінансування експорту, обирати оптимальні джерела фінансування залежно від рівня ризиковості та оцінювати ефективність реалізації заходів із мінімізації ризиків. Крім того, карта ризиків може використовуватися як інструмент стратегічного планування, моніторингу ризикового середовища та підтримки прийняття управлінських рішень як на рівні окремих підприємств, так і при формуванні державної політики підтримки експорту. Завершальним **сьомим рівнем** Концептуальної моделі архітектури ризиків фінансування експорту (КАРФЕ) є формування та реалізація управлінських рішень. На відміну від традиційних підходів до оцінювання ризиків, які переважно завершуються їх ідентифікацією або ранжуванням, запропонована модель орієнтована на прийняття практичних рішень, спрямованих на підвищення стійкості системи фінансування експорту. Саме на цьому рівні результати аналізу трансформуються у конкретні механізми реагування, адаптовані до характеру ризиків, рівня їх критичності та доступних джерел фінансування. Основою для формування управлінських рішень є результати попередніх рівнів моделі. Запропонований підхід передбачає, що управлінські рішення формуються залежно від домінуючої групи ризиків. Так, у разі високого рівня **політичного ризику** доцільним є розширення використання механізмів страхування експортних кредитів, інструментів експортно-кредитних агентств, гарантій міжнародних фінансових організацій та програм розподілу ризиків, що дозволяє зменшити негативний вплив політичної нестабільності на можливість залучення фінансування. За умов домінування **валютного ризику** пріоритетного значення набуває застосування інструментів хеджування валютних ризиків, використання валютних кредитів, форфейтингу, диверсифікації валютної структури контрактів та інших фінансових механізмів, спрямованих на мінімізацію втрат від коливання валютних курсів. У випадку посилення **регуляторних ризиків** ефективними напрямками управління є вдосконалення системи комплаєнсу, диверсифікація експортних ринків, адаптація до міжнародних регуляторних вимог, використання альтернативних фінансових інструментів та розширення співпраці з міжнародними фінансовими інституціями. Аналогічний підхід може застосовуватися й до інших груп ризиків. Зокрема, логістичні ризики потребують диверсифікації маршрутів постачання та використання інструментів торговельного фінансування, технологічні ризики — підвищення рівня цифровізації фінансових процесів і кібербезпеки, а ESG-ризики — інтеграції принципів сталого розвитку в систему корпоративного управління та фінансового планування.

Запропонований підхід забезпечує можливість використання Концептуальної моделі КАРФЕ як методичного інструменту на різних рівнях управління. Для підприємств-експортерів модель створює основу для вибору оптимальної структури фінансування та мінімізації ризиків реалізації експортних операцій. Для банківських установ і експортно-кредитних агентств вона може бути використана при оцінюванні ризиковості фінансування окремих проектів і формуванні програм підтримки експортерів. На рівні державної політики результати моделі можуть бути використані для розроблення механізмів стимулювання експорту, удосконалення інструментів фінансової підтримки та підвищення конкурентоспроможності національних експортерів на міжнародних ринках.

Отже, запропонована Концептуальна модель архітектури ризиків фінансування експорту (КАРФЕ) формує завершений теоретико-методичний підхід до дослідження ризиків і обмежень фінансування експорту. Її відмінність від існуючих підходів полягає у побудові цілісної багаторівневої системи, яка послідовно поєднує аналіз чинників трансформації міжнародного економічного середовища, архітектуру ризиків, архітектуру обмежень, матрицю взаємозв'язку «ризики — джерела фінансування експорту», методичне оцінювання, карту

ризиків та формування управлінських рішень. На відміну від традиційних моделей ризик-менеджменту, що переважно зосереджені на аналізі окремих ризиків або окремих фінансових інструментів, КАРФЕ розглядає систему фінансування експорту як єдину взаємопов'язану архітектуру, інтегрує концептуальні, аналітичні та методичні елементи в єдину систему й забезпечує перехід від оцінювання ризиків до прийняття обґрунтованих управлінських рішень, спрямованих на підвищення стійкості та ефективності системи фінансування експорту в умовах трансформації міжнародних ринків. Практичне застосування моделі передбачає використання її результатів різними учасниками системи фінансування експорту. Для підприємств-експортерів КАРФЕ може бути використана як інструмент вибору оптимальних джерел фінансування залежно від рівня ризиковості зовнішнього середовища, оцінювання доступності фінансових ресурсів, формування програм управління ризиками та обґрунтування фінансової стратегії розвитку експортної діяльності. Для банківських установ, експортно-кредитних агентств та інших фінансових інституцій модель створює методичне підґрунтя для оцінювання ризиковості фінансування експортних операцій, визначення рівня критичності окремих ризиків, удосконалення процедур кредитного аналізу, формування програм страхування та гарантування експортних кредитів, а також оптимізації структури фінансових продуктів відповідно до сучасних викликів міжнародної торгівлі. На рівні державної економічної політики результати застосування КАРФЕ можуть бути використані для вдосконалення механізмів державної підтримки експорту, розвитку інструментів експортного кредитування, підвищення ефективності діяльності експортно-кредитних агентств, формування програм компенсації ризиків та адаптації національної системи фінансування експорту до міжнародних стандартів і сучасних тенденцій розвитку світових ринків. Практична реалізація запропонованої моделі також дозволяє обґрунтувати основні напрями мінімізації ризиків фінансування експорту. В умовах геополітичної нестабільності пріоритетними заходами є диверсифікація зовнішніх ринків збуту, активніше використання механізмів страхування експортних кредитів, державних гарантій та інструментів міжнародних фінансових організацій. За умов зростання валютної нестабільності доцільним є застосування інструментів хеджування валютних ризиків, використання форфейтингу, факторингу та інших механізмів управління валютною позицією. Важливим напрямом підвищення стійкості системи фінансування експорту є прискорення цифрової трансформації фінансових процесів, впровадження сучасних фінтех-рішень, електронного документообігу, цифрових платформ торговельного фінансування та інструментів автоматизованого моніторингу ризиків. Це сприятиме скороченню часу прийняття фінансових рішень, зниженню операційних витрат та підвищенню прозорості фінансових операцій. Водночас посилення міжнародних регуляторних вимог обумовлює необхідність розвитку систем комплаєнсу, гармонізації внутрішніх процедур із міжнародними стандартами, врахування ESG-вимог при прийнятті фінансових рішень та підвищення рівня прозорості корпоративного управління. Реалізація зазначених заходів сприятиме розширенню доступу експортерів до міжнародних фінансових ресурсів та підвищенню довіри з боку інвесторів і фінансових установ.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У статті досліджено сучасні ризики та обмеження фінансування експорту в умовах трансформації міжнародних ринків, що характеризуються посиленням геополітичної нестабільності, цифровізацією міжнародної торгівлі, зміною глобальних ланцюгів постачання, валютною волатильністю та зростанням регуляторних вимог. Обґрунтовано, що сучасна система фінансування експорту функціонує як складна багаторівнева система взаємопов'язаних ризиків, вплив яких проявляється не ізольовано, а через формування комплексу обмежень, що визначають доступність фінансових ресурсів для суб'єктів експортної діяльності. Основним науковим результатом дослідження стало розроблення Концептуальної моделі архітектури ризиків фінансування експорту (КАРФЕ), яка формує цілісний теоретико-методичний підхід до дослідження ризиків і обмежень функціонування системи фінансування експорту. На відміну від існуючих підходів, запропонована модель інтегрує сім взаємопов'язаних рівнів: чинники трансформації міжнародного економічного середовища, архітектуру ризиків, архітектуру обмежень, матрицю взаємозв'язку «ризики — джерела фінансування експорту», методичне оцінювання, карту ризиків та систему формування управлінських рішень. Такий підхід забезпечує послідовний перехід від ідентифікації ризиків до обґрунтування практичних механізмів підвищення стійкості системи фінансування експорту. У процесі дослідження удосконалено методичний підхід до оцінювання ризиків фінансування експорту шляхом поєднання матриці взаємозв'язку «ризики — джерела фінансування експорту», оцінювання критичності впливу ризиків, інтегрального індексу ризиків фінансування експорту та індексу доступності фінансування експорту. Запропонований підхід дозволяє комплексно оцінювати не лише рівень ризиковості системи, а й ступінь впливу окремих ризиків на доступність різних фінансових інструментів та ефективність фінансування експортної діяльності. Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання Концептуальної моделі архітектури ризиків фінансування експорту (КАРФЕ) підприємствами-експортерами, банківськими установами, експортно-кредитними агентствами, міжнародними фінансовими організаціями та органами державної влади для оцінювання ризиків, вибору оптимальних джерел фінансування, формування програм мінімізації ризиків і підвищення стійкості системи фінансування експорту. Запропонований підхід сприяє прийняттю більш обґрунтованих управлінських рішень в умовах зростаючої невизначеності міжнародного

економічного середовища. Перспективи подальших досліджень доцільно зосередити на розробленні методики кількісного розрахунку інтегрального індексу ризиків фінансування експорту та індексу доступності фінансування експорту, визначенні системи показників для їх емпіричного оцінювання, апробації Концептуальної моделі архітектури ризиків фінансування експорту (КАРФЕ) на прикладі окремих країн, галузей економіки та груп підприємств, а також оцінюванні впливу цифрових фінансових технологій і ESG-факторів на стійкість системи фінансування експорту в умовах трансформації міжнародних ринків.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ВНЕСОК АВТОРІВ: Усі автори зробили внесок порівну.

ФІНАНСУВАННЯ: Автори не отримували фінансування для цього дослідження.

ЗАЯВА ПРО ДОСТУПНІСТЬ ДАНИХ: Не застосовується.

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ: Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Література

1. Auboin M. *Trade Finance, Gaps and the COVID-19 Pandemic: A Review of Events and Policy Responses to Date*. WTO Working Paper ERSD-2021-05. Geneva: World Trade Organization, 2021.
2. Auboin M., Bekkers E., de Quart D. *Trade Costs and Trade Finance*. WTO Working Paper ERSD-2023-01. Geneva: World Trade Organization, 2023.
3. Klasen A., Vassard J. The New OECD Arrangement on Export Credits: Breakthrough or Bad Compromise? *Global Policy*. 2023. DOI: <https://doi.org/10.1111/1758-5899.13255>
4. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). *Export Credits*. URL: <https://www.oecd.org/trade/topics/export-credits/> (дата звернення: 11.04.2026).
5. International Chamber of Commerce. *Trade Finance*. URL: <https://iccwbo.org/global-insights/trade-finance/> (дата звернення: 06.04.2026).
6. International Chamber of Commerce. *ICC Trade Register Report: Global Risks in Trade Finance*. 2024. URL: <https://iccwbo.be/icc-trade-register-report-global-risks-in-trade-finance-2/> (дата звернення: 01.04.2026).
7. Berne Union. *Shaping the Future: Transformations in Trade Finance and Risk Management*. 2024. URL: <https://www.berneunion.org/Publications/Details/81> (дата звернення: 30.04.2026).
8. Berne Union. *State of the Industry Report 2024*. URL: <https://www.berneunion.org/Publications/Details/82> (дата звернення: 21.04.2026).
9. World Trade Organization. *Trade Finance*. URL: https://www.wto.org/english/thewto_e/coher_e/tr_finance_e.htm (дата звернення: 14.04.2026).
10. World Bank. *Trade Finance*. URL: <https://www.worldbank.org> (дата звернення: 22.04.2026).
11. Мельник Т. М., Ковальова М. В. Зовнішня торгівля України у контексті процедури спільного транзиту. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2023. № 4(130). С. 5–20. DOI: [https://doi.org/10.31617/3.2023\(130\)01](https://doi.org/10.31617/3.2023(130)01)
12. Мельник Т. М., Туницька Ю. В. Зовнішньоторговельні зв'язки України та Польщі: 2022–2024. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2024. № 4(136). DOI: [https://doi.org/10.31617/3.2024\(136\)01](https://doi.org/10.31617/3.2024(136)01)
13. Мельник Т. М., Завгородня Є. В. Конкурентні переваги ІТ-сектору України. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2023. № 2(126). DOI: [https://doi.org/10.31617/3.2023\(126\)04](https://doi.org/10.31617/3.2023(126)04)
14. Мазаракі А. А., Дугинець Г. В. Міжнародна торгівля при поширенні виробничих мереж. *Scientia Fructuosa*. 2019. № 6(128). DOI: [https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2019\(128\)01](https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2019(128)01)
15. Мазаракі А. А., Мельник Т. М. Неопротекціонізм і торговельні війни. *Scientia Fructuosa*. 2021. № 1(135). DOI: [https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2021\(135\)01](https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2021(135)01)
16. Shnyrkov O., Rogach O., Reznikova N., Nanavov A. Ukraine's Export Diversification: The Impact of Economic Integration and Disintegration. *Global Policy and Governance*. 2020. Vol. 9, No. 1. DOI: <https://doi.org/10.14666/2194-7759-9-1-001>
17. Шнирков О. І., Чугаєв О. А. Концептуальні засади дослідження глобальної економічної стійкості. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Міжнародні відносини*. 2022. № 1(55). С. 54–59. DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2292.2022/1-55/54-59>
18. Корогодова О. О., Небіс В. П. Інституційні та інвестиційні механізми забезпечення експортної діяльності в умовах глобальної економіки. *Економічний простір*. 2026. № 214. С. 142–151. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.214.142-151>
19. Глущенко Я. І., Корогодова О. О., Моисеєнко Т. Є., Черненко Н. О. Особливості та принципи форсайту міжнародної діяльності. *Підприємництво та інновації*. 2024. № 33. С. 144–150. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/33.25>
20. Корогодова О. О., Небіс В. П. Сучасні трансформації фінансування експорту в умовах глобальних економічних змін. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2026. № 5(47). С. 351–365. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2026-5\(47\)-351-365](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2026-5(47)-351-365)

21. Моїсєєнко Т.Є., Небіс В.П. Генеза фінансування експорту: від торгового кредиту до глобальних фінансових механізмів. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2026. № 29. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.19660297>

References

1. Auboin, M. (2021). *Trade finance, gaps and the COVID-19 pandemic: A review of events and policy responses to date* (WTO Working Paper ERSD-2021-05). World Trade Organization.
2. Auboin, M., Bekkers, E., & de Quarti, D. (2023). *Trade costs and trade finance* (WTO Working Paper ERSD-2023-01). World Trade Organization.
3. Klasen, A., & Vassard, J. (2023). The new OECD arrangement on export credits: Breakthrough or bad compromise? *Global Policy*. <https://doi.org/10.1111/1758-5899.13255>
4. Organisation for Economic Co-operation and Development. (n.d.). *Export credits*. Retrieved July 11, 2026, from <https://www.oecd.org/trade/topics/export-credits/>
5. International Chamber of Commerce. (n.d.). *Trade finance*. Retrieved July 6, 2026, from <https://iccwbo.org/global-insights/trade-finance/>
6. International Chamber of Commerce. (2024). *ICC Trade Register report: Global risks in trade finance*. <https://iccwbo.be/icc-trade-register-report-global-risks-in-trade-finance-2/>
7. Berne Union. (2024). *Shaping the future: Transformations in trade finance and risk management*. <https://www.berneunion.org/Publications/Details/81>
8. Berne Union. (2024). *State of the industry report 2024*. <https://www.berneunion.org/Publications/Details/82>
9. World Trade Organization. (n.d.). *Trade finance*. Retrieved July 14, 2026, from https://www.wto.org/english/thewto_e/coher_e/tr_finance_e.htm
10. World Bank. (n.d.). *Trade finance*. Retrieved July 22, 2026, from <https://www.worldbank.org>
11. Melnyk, T. M., & Kovalova, M. V. (2023). Zovnishnia torhivlia Ukrainy u konteksti protsedury spilnoho tranzytu [Foreign trade of Ukraine in the context of the common transit procedure]. *Zovnishnia torhivlia: Ekonomika, Finansy, Pravo*, 4(130), 5–20. [https://doi.org/10.31617/3.2023\(130\)01](https://doi.org/10.31617/3.2023(130)01)
12. Melnyk, T. M., & Tunitska, Yu. V. (2024). Zovnishnotorhovelni zviazky Ukrainy ta Polshchi: 2022–2024 [Foreign trade relations between Ukraine and Poland: 2022–2024]. *Zovnishnia torhivlia: Ekonomika, Finansy, Pravo*, 4(136). [https://doi.org/10.31617/3.2024\(136\)01](https://doi.org/10.31617/3.2024(136)01)
13. Melnyk, T. M., & Zavorodnia, Ye. V. (2023). Konkurentni perevahy IT-sektoru Ukrainy [Competitive advantages of Ukraine's IT sector]. *Zovnishnia torhivlia: Ekonomika, Finansy, Pravo*, 2(126). [https://doi.org/10.31617/3.2023\(126\)04](https://doi.org/10.31617/3.2023(126)04)
14. Mazaraki, A. A., & Duhynets, H. V. (2019). Mizhnarodna torhivlia pry poshyrenni vyrobnychkykh merezh [International trade under the expansion of production networks]. *Scientia Fructuosa*, 6(128). [https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2019\(128\)01](https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2019(128)01)
15. Mazaraki, A. A., & Melnyk, T. M. (2021). Neoproteksionizm i torhovelni viiny [Neoprotectionism and trade wars]. *Scientia Fructuosa*, 1(135). [https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2021\(135\)01](https://doi.org/10.31617/visnik.knute.2021(135)01)
16. Shnyrkov, O., Rogach, O., Reznikova, N., & Nanavov, A. (2020). Ukraine's export diversification: The impact of economic integration and disintegration. *Global Policy and Governance*, 9(1). <https://doi.org/10.14666/2194-7759-9-1-001>
17. Shnyrkov, O. I., & Chuhaiov, O. A. (2022). Kontseptualni zasady doslidzhennia hlobalnoi ekonomichnoi stiiikosti [Conceptual foundations of global economic resilience research]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Mizhnarodni vidnosyny*, 1(55), 54–59. <https://doi.org/10.17721/1728-2292.2022/1-55/54-59>
18. Korohodova, O. O., & Nebis, V. P. (2026). Instytutsiini ta investytsiini mekhanizmy zabezpechennia eksportnoi diialnosti v umovakh hlobalnoi ekonomiky [Institutional and investment mechanisms for ensuring export activity in the global economy]. *Ekonomichniyi prostir*, 214, 142–151. <https://doi.org/10.30838/EP.214.142-151>
19. Hlushchenko, Ya. I., Korohodova, O. O., Moiseienko, T. Ye., & Chernenko, N. O. (2024). Osoblyvosti ta pryntsypy forsaitu mizhnarodnoi diialnosti [Features and principles of international activity foresight]. *Pidpriemnytstvo ta innovatsii*, 33, 144–150. <https://doi.org/10.32782/2415-3583/33.25>
20. Korohodova, O. O., & Nebis, V. P. (2026). Suchasni transformatsii finansuvannia eksportu v umovakh hlobalnykh ekonomichnykh zmin [Modern transformations of export financing under global economic changes]. *Aktualni pytannia u suchasni nautsi*, 5(47), 351–365. [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2026-5\(47\)-351-365](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2026-5(47)-351-365)
21. Moiseienko, T. Ye., & Nebis, V. P. (2026). Henezha finansuvannia eksportu: Vid torhovoho kredytu do hlobalnykh finansovykh mekhanizmv [Genesis of export financing: From trade credit to global financial mechanisms]. *Zdobutky ekonomiky: Perspektyvy ta innovatsii*, 29. <https://doi.org/10.5281/zenodo.19660297>

Дата першого надходження статті до видання: 01.05.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 23.05.2026

Дата публікації: 31.05.2026

Chernenko Natalya

*PhD in Economic Sc., Associate Professor,
Associate Professor of the Department of
International Economics
National Technical University of Ukraine
"Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"*

Nebis Vitalii

*PhD Candidate of the
State Educational-Scientific Institution
"Academy of Financial Management"*

RISKS AND LIMITATIONS OF EXPORT FINANCING IN THE SYSTEM OF INTERNATIONAL MARKETS

Summary. Introduction. The transformation of international markets under the influence of geopolitical instability, macroeconomic fluctuations, the digitalization of international trade, changes in global supply chains, and the tightening of regulatory requirements is generating new risks and constraints in export financing. This affects the availability of financial resources, the conditions for their mobilization, and the efficiency of export activities, thereby necessitating the improvement of theoretical and methodological approaches to the comprehensive assessment of risks, their interrelationships, and their impact on export financing sources. Purpose. To develop the Conceptual Model of the Export Financing Risk Architecture (EFRA) as a theoretical and methodological framework for the comprehensive assessment of risks and constraints, improve the risk-export financing sources relationship matrix, develop a risk map, and substantiate directions for enhancing the resilience of the export financing system. Materials and Methods. The study is based on scholarly works in international finance, risk management, and international trade. The research employs systemic, structural-logical, comparative, analytical, and graphical methods, the method of scientific generalization, and conceptual modelling. The proposed approach integrates the risk architecture, the constraints architecture, the risk-export financing sources relationship matrix, methodological assessment, the risk map, and the management decision-making mechanism. Results. The EFRA model was developed, conceptualizing export financing as a multi-level system of interconnected risks and constraints. A seven-level architecture is proposed, encompassing the drivers of transformation in the international economic environment, the risk architecture, the constraints architecture, the risk-export financing sources relationship matrix, methodological assessment, the risk map, and the management decision-making system. The methodological approach was improved through the introduction of the Integral Export Financing Risk Index and the Export Financing Accessibility Index, enabling a comprehensive assessment of the overall risk level, the criticality of individual risks, and the accessibility of financial resources for exporters. Practical directions for enhancing the resilience of the export financing system under contemporary global challenges are substantiated. Prospects. Further research should focus on developing a methodology for the quantitative calculation of the Integral Export Financing Risk Index and the Export Financing Accessibility Index, establishing a system of indicators for their empirical assessment, validating the EFRA model using evidence from individual countries, industries, and exporting enterprises, as well as investigating the impact of digital financial technologies, artificial intelligence, and ESG factors on the resilience of export financing.

Key words: export financing risks, Conceptual Model of the Export Financing Risk Architecture (CEFRA), international markets, export financing sources, risk map, risk management, enterprise economics, international entrepreneurship.